

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

ASIA Lausunto / STM:n lausuntopyyntö 2329/2014

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Lääkäripalveluyritykset ry:ltä (LPY) lausuntoa sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (lakiluonnos 23.7.2014). LPY ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto kyseisestä asiasta.

LPY keskittyy tässä lausunnossaan lähinnä suun terveydenhuollon korvausperusteiden muuttamiseen ja korvaustason alentamiseen liittyviin esityksiin.

Yleistä lakiesityksestä ja sen tavoitteista

Lakiesitys liittyy vuonna 2012 kehysriihessä tehtyihin valtiontalouden tasapainottomuudenpiteisiin. Tavoitteena on sairausvakuutuskorvauksia heikentämällä ja valtion rahoitusosuutta kyseisistä korvauksista pienentämällä saavuttaa tavoitteeksi asetettu 75 miljoonan euron säästö valtion vuoden 2015 talousarviossa. Vuoden 2013 alusta toteutetut sairaanhoitovakuutuksen korvausten leikkaukset kohdistuivat tutkimuksen ja hoidon sekä matkojen korvauksiin. Nyt esitetyt leikkaukset kohdistuvat sairausvakuutuksesta rahoitettavien suun terveydenhuollon, kuntoutuksen ja matkojen korvauksiin.

Sairausvakuutusjärjestelmä on 50 vuotta toiminut kustannustehokas ja lakisääteinen terveydenhuoltoon kohdistunut ns. kansanvakuutus, jonka rahoittamiseen valtio on osallistunut 50 prosentin osuudella viime vuosiin asti. Valtiontalouden tasapainottamiseen liittyen lausunnolla olevassa lakiesityksessä esitetään vakuutettujen rahoitusosuuden nostamista 55,1 prosenttiin ja vastaavasti valtion rahoitusosuuden pienentämistä 44,9 prosenttiin. Valtion rahoitusosuuden pienentäminen on osaltaan johtanut tarpeeseen korottaa kunnallisverotuksen mukaisen palkkatulon perusteella kansalaisilta kerättävää vakuutusmaksua.

Vuodesta 1989 lähtien sairausvakuutuksen korvaustasoa ei ole korotettu ja viime vuosina korvaustasoa on jopa laskettu. Kustannuskehityksestä johtuen vakuutettujen omavastuuosuus on siten kasvanut merkittävästi. Sairausvakuutuksesta korvattavien hoitokulujen suuret omavastuuosuudet ovat johtaneet siihen, että lakisääteisen vakuutuksen alkuperäinen tarkoitus ja tavoitteet eivät toteudu.

Erittäin korkeiden omavastuuosuuksien (65–90 %) edelleen kohoaminen johtaa siihen, että kansalaiset pyrkivät hakemaan kyseiset palvelut julkiselta sektorilta eli kunnallisesta

palvelujärjestelmästä tai varautumaan terveydenhoitomenoihin vakuutuksilla. Kunnilla ja kuntayhtymillä on ongelmia vastata jo nykyiseenkin palvelukysyntään. Esitetty sairaanhoitovakuutuksen suun terveydenhuollon korvaustason leikkaus aiheuttaa siten julkisella sektorilla hoitojonojen kasvua ja lisää kuntien kustannuksia sekä heikentää kansalaisten palveluiden saatavuutta ja viivästyttää tarpeelliseen hoitoon pääsyä.

STM:n sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksen kehittämisryhmä esitti vuonna 2007 korvaustason merkittävää korotusta. Työryhmän esityksen tavoitteena oli keskimääräinen 40 prosentin korvaustaso. Korotus pyrittiin toteuttamaan Vanhasen II hallituksen toimesta vuonna 2008 alkaen hammashoidon osalta. Kyseistä tasoa ei koskaan saavutettu – ja nyt esitetään korvaustason leikkausta, joka johtaa paluuseen lähes vuoden 2007 tasolle.

Ostavastuuosuuden nousu ja julkisen terveydenhuollon palveluiden saatavuusongelmat ovat osaltaan lisänneet yksityisten terveysvakuutusten suosiota. Lakisääteisen sairausvakuutusjärjestelmän pitkään jatkunut järjestelmällinen romuttaminen on lisännyt kansalaisten eriarvoisuutta terveyspalveluiden saatavuudessa, koska pienituloisilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia kohonneiden omavastuuosuuksien maksamiseen tai lisävakuutusten ottamiseen.

Terveydenhuollon rahoitusjärjestelmää ollaan uudistamassa osana sote-palvelujärjestelmän kokonaisuudistusta. Tavoitteena on, että uusi sote-palvelujärjestelmä on käytössä vuoden 2017 alusta.

LPY:n mielestä nyt ei ole oikea aika toteuttaa esitettyjä sairaskorvauksen korvaustason leikkauksia suun terveydenhuollon osalta. Esitettyjen leikkausten toteuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista eikä tue terveyspalvelujärjestelmän kehittämistä ja palveluiden saatavuuden parantamista.

Suun terveydenhuollon korvausten leikkaamisesta

Aikuisten suun terveydenhuollon palveluista tuotetaan tällä hetkellä noin puolet kunnallisissa terveyskeskuksissa ja puolet yksityisvastaanotoilla. Valtaosa tuotetuista palveluista sekä julkisella että yksityisellä sektorilla on jokaisen kansalaisen tarvitsemaa perushammashoitoa. Suun terveydenhoitopalveluissa yksityisten palveluntuottajien rooli on laajempi kuin olla vain julkisia täydentävä vaihtoehto.

Lausunnolla olevassa esityksessä potilaalle maksettavaa korvausta hammaslääkärin ja suuhygienistin antamasta hoidosta esitetään alennettavaksi keskimäärin 6,8 prosenttiyksiköllä. Tämä tarkoittaa todellisen korvausten pienenemistä noin 24 prosentilla eli korvausten osalta ollaan palaamassa lähes vuoden 2007 tasolle.

Esitetyn suuruinen leikkaus heikentää merkittävästi pienituloisten mahdollisuuksia käyttää yksityisesti tuotettuja suun terveydenhuollon palveluita. Tästä johtuen on hyvin todennäköistä,

että osa yksityisiä palveluita nykyisin käyttävistä potilaista hakeutuu jatkossa hoidettavaksi julkiselle sektorille. Tämä kasvattaa edelleen hoitojonoja ja vaikeuttaa hoitoon pääsyä julkiselle sektorille sekä lisää kuntien kustannuksia.

Suun terveydenhuollossa kunnallinen ja yksityinen hoito muodostavat kiinteän kokonaisuuden, jonka muutokset on suunniteltava huolellisesti. Tavoitteena tulisikin olla sellaisten keinojen löytäminen, joilla yksityisen sektorin vapaa kapasiteetti hyödynnettäisiin nykyistä paremmin turvaamaan kansalaisille riittävät ja ajoissa saatavilla olevat suun terveydenhuollon palvelut.

Jos sava-korvauksen kautta tuetut suun terveydenhuollon palvelut järjestettäisiin kunnallisena hoitona joko kokonaan omana tuotantona tai ostopalveluina, olisivat kustannukset yhteiskunnalle kaksinkertaiset nykytilanteeseen verrattuna. Tällöin on ilmeisenä vaarana, että valtion talousarviossa yhdessä kohdassa tehty säästö aiheuttaa sitä suuremman menoerän muualla julkisessa taloudessa. Valtion menoissa saavutettava säästö suun terveydenhuollon sairausvakuutuskorvauksissa muuttuu helposti kuntien lisämenoksi.

LPY:n mielestä suun terveydenhuollon sava-korvaukset tulisi pitää inflaatiokehityksen tasalla kunnes maamme terveydenhuollon palvelurakenne ja rahoitusjärjestelmät on uudistettu kokonaisuudessaan.

Tutkimusvälin pidentämisestä

Suun terveydenhuollon selvitystyöryhmä ehdotti ei-riskipotilaiden tutkimusvälejä pidennettäväksi, jotta näin vapautuvaa tutkimus- ja hoitokapasiteettia voidaan kohdentaa nykyistä paremmin potilaiden tarpeen ja riskin mukaisesti. Esityksen tavoitteena oli kaventaa väestön terveyseroja. Työryhmä esitti myös yhdenmukaisia tutkimus- ja hoitosuunnitelmakäytäntöjä sekä julkiselle että yksityiselle sektorille.

Lausunnolla olevan lakiesityksen muutokset tutkimusväleihin eivät kohdenna resursseja uudelleen terveyserojen kaventamiseksi. Esitys ei myöskään yhtenäistä tutkimuskäytäntöjä, koska sairausvakuutuskorvauksissa on säilymässä edelleen säädös tutkimuksen korvaamisesta korkeintaan kerran kalenterivuodessa myös tihentyneen tutkimusvälin tarpeessa oleville.

LPY:n mielestä myös sairausvakuutuksella tulee tarpeen vaatiessa korvata riskiryhmille tehtyjä tutkimuksia useammin kuin kerran vuodessa. Tällöin tutkimus- ja hoitokäytännöt olisivat tältäkin osin yhteneväiset julkisella ja yksityisellä sektorilla.

Lakiesityksen vaikutukset arvioitava huolellisesti

Suun terveydenhuoltoon esitettyjen sava-korvausten leikkausten vaikutuksia palvelujärjestelmään, palveluiden saatavuuteen ja julkiseen talouteen kokonaisuutena on arvioitu esityksessä puutteellisesti.

LPY esittää, että ennen kuin lopullisia päätöksiä esitetyistä sairaanhoitovakuutuskorvausten leikkauksista tehdään, tulee arvioida huolellisesti se, miten ko. leikkauspäätös vaikuttaa hoitojen saatavuuteen, hoitoon pääsyyn, kansalaisten valintoihin, valinnanmahdollisuuksiin sekä julkiseen talouteen kokonaisuutena – erityisesti kunnallistalouteen. Ilmeisenä vaarana on, että säästön toteuttaminen esitetyllä tavalla aiheuttaa merkittävästi suuremmat kustannukset muualla julkisessa taloudessa ja koko kansantaloudessa.

Tiivistelmä LPY:n lausunnosta

Kaikkeen edellä mainittuun viitaten LPY ei pidä perusteltuna toteuttaa esitettyjä suun terveydenhuoltoon kohdistettuja sairausvakuutuskorvausten leikkauksia.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Kari Varkila
puheenjohtaja

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja